

ЛІТАРАТУРА + ЖЫЦЦЁ

Апошнім часам у перыядычным друку ўсё больш і больш можна сустрэць публікацый эпістальнай спадчыны пісьменнікаў (Максіма Танка, Івана Шамякіна і інш.). Такія публікацыі выклікаюць пэўную цікавасць, наколькі да гэтага перапіска творчых асоб амаль не вядома масаваму чытачу, бо, як правіла, яна не абнародваецца пры жыцці ўдзельнікаў ліставання. Увогуле, многія даследчыкі лічаць эпістальны другарадным жанрам у творчасці любога пісьменніка, аднак менавіта гэты жанр дазваляе прасачыць ідэйна-творчую эвалюцыю мастака слова.

Безумоўна, эпістальны жанр мае пэўную долю суб'ектыўнасці ў ацэнцы тых ці іншых падзей, але якраз гэтым ён і цікавы.

Чытачам часопіса «Полымя» ўжо неаднойчы прапаноўваліся як лісты самога І. Шамякіна, так і лісты калег па творчым цэху да яго.

Гэтым разам прапаноўваюцца лісты да Івана Пятровіча, якія ахопліваюць перыяд з 1945 па 1985 год.

Васіль Вітка — Івану Шамякіну

14 лістапада 1945 г.

Паважаны тав. Шамякін!

Сардэчна вітаю Вас са шчаслівым зваротам дамоў. Вельмі добра, што вы ўжо блізка, гэта дасць вам магчымасць цясней звязацца з Саюзам пісьменнікаў, з нашымі рэдакцыямі. Ваша аповесць будзе друкавацца ў часопісе «Полымя». Шчыра кажучы, мне шкада было яе аддаваць, хацелася надрукаваць у «Беларусі», больш масавым часопісе. Але зрабіць гэта ніяк немагчыма, паколькі аповесць заняла б якраз увесь нумар. Вельмі прашу вас — дасылайце ў часопіс «Беларусь» свае апавяданні, якія падыдуць сваім памерам. На з'езд пісьменнікаў, які мае адбыцца 10 снежня, вас абавязкова выклічам. Там стаіць, дарэчы сказаць, мой даклад аб творчасці маладых пісьменнікаў. Я буду гаварыць аб вас больш шырока, таму кажу — усё лепшае з напісанага вамі — дасылайце. Адначасова я змагу і для друку выбраць і больш уважліва пазнаёміцца з вашай творчасцю. Мне здаецца, што назву аповесці «Помста» лепей было б змяніць на «Настаўнікі», падумайце. Напішыце аб сабе, як жывеце, што робіце. Здагадваюся, што вы — настаўнік, пішыце — ці працуеце ўжо, у якіх умовах. Прывітанне вашай жонцы.

Цімох Крысько

Ліст напісаны беларускім пісьменнікам Васілём Віткам (сапр. Крысько Цімох Васільевіч; 1911—1996) на паштоўцы, на якой наступныя адрасы: Гомельская обл. ст. Тереховка, с. Прокоповка Шамякіну Ів. П.; Мінск, Дом Правітальства, Союз советских писателей БССР. На паштоўцы акрамя паштовых ітампаў стаіць таксама ітамп: Просмотрено военной цензурой 26807.

Сардэчна вітаю Вас са шчаслівым зваротам дамоў. — Восенню 1945 г. І. Шамякін, прайшоўшы ўсю Вялікую Айчынную вайну, дэмабілізаваўся з арміі і вярнуўся дадому да жонкі і малой дачкі.

...што вы ўжо блізка... — Вярнуўшыся з арміі, І. Шамякін працуе настаўнікам у в. Пракопаўка Гомельскага раёна.

Ваша апавесць будзе друкавацца ў часопісе «Полымя». — Апавесць «Помста» (часоп. «Полымя», 1945, № 11—12).

...мне шкада было яе дадаваць, хацелася надрукаваць у «Беларусі»... — 3 дня заснавання часопіса «Беларусь» (студзень 1944) Васіль Вітка працаваў адказным сакратаром часопіса і прымаў непасрэдны ўдзел у перадачы апавесці І. Шамякіна з «Беларусі» ў «Полымя». Сам І. Шамякін у кнізе «Роздум на апошнім перагоне» (1998) так успамінае аб гэтым: «Мне вельмі хацелася беларускіх кніг, а іх не было. Прасіў Машу (М. Ф. Шамякіна. — А. Ш.) прыслаць часопісы. Але дзе ў яе тья часопісы! Вольга (В. Ф. Кротава, старэйшая сястра М. Ф. Шамякінай. — А. Ш.) знайшла два нумары «Беларусі». Маючы адзіны адрас, я паслаў «Помсту» ў «Беларусь». У добрых рукі трапіла мая апавесць — Іллі Данілавічу Гурскаму. Не маючы магчымасці надрукаваць яе ў сваім танюсенькім часопісе, ён перадаў яе суседзям — у «Полымя». А там прозай загадваў Усевалад Краўчанка, а галоўным быў Пятрусь Броўка. Рэч ім спадабалася, і яны з ходу запусцілі яе ў нумар. Для пэўнасці я даў жончын адрас, ведаў, што хутка звольнюся. Прыехаў у Пракопаўку — і да радасці звароту яшчэ і гэтая радасць: апавесць прынялі да друку! Адчуванне гэтае можа зразумець хіба той, хто сам перажыў такую радасць — першую публікацыю ў сур'ёзным выданні. На сёмае неба ўзнёсся я. Помню, калі ў студзені атрымаў здвоены 11—12 нумар «Полымя» — прыслала з Церахоўкі Вольга Філатаўна — і разгарнуў яго ў сельсавеце, дзе змяшчалася пошта і медпункт, мяне ажно пачало ліхаманіць — ад незвычайнай узбуджанасці».

...дасылайце ў часопіс «Беларусь» свае апавяданні, якія падыходзяць сваім памерам. — У часоп. «Беларусь» былі надрукаваны наступныя апавяданні І. Шамякіна: «Бацька» (1946, № 4), «На знаёмых шляхах» (1947, № 3), «Жыццё» (1947, № 8), «Далёкая камандзіроўка» (1947, № 12), «Хадакі» (1950, № 10), «Дзве сілы» (1951, № 3), «Пільнасць» (1951, № 6), «Крытыкун», «Наташа», «Старшыня калгаса» (1953, № 9), «Падмочаны», «Галоўны інжынер», «Аграном» (1954, № 7), «Дзеці настаўніцы» (1960, № 6).

На з'езд пісьменнікаў, які мае адбыцца 10 снежня... — маецца на ўвазе першы пасляваенны пленум СП БССР, які адбыўся 27—30 снежня 1945 г.

Я буду гаварыць аб вас больш шырока... — В. Вітка ў сваім дакладзе аб творчасці маладых падрабязна спыніўся на апавесці І. Шамякіна «Помста».

...назvu апавесці «Помста» лепей было б змяніць на «Настаўнікі»... — Назва апавесці не была зменена.

Ян Скрыган — Івану Шамякіну

29.IV.55 г.

Паважаны Іван Пятровіч!

Дзякую за Ваша такое прыемнае для мяне пісьмо. Скажу папраўдзе, што калі я пісаў свае заўвагі да Вас, то я не ведаў, што Вы з'яўляецеся намеснікам старшыні і членам прэзідыума — пра гэта я даведаўся крыху пазней. І калі даведаўся, то адчуў сябе крыху нялоўка: баяўся, што маё пісьмо ў такім выпадку, можа быць расцэнена як жэст не зусім добрага такту. Пасля Вашага пісьма гэтае адчуванне рассялася, чаму я вельмі рад.

Па справе.

Я разумеў сам, што маё пытанне вырашыць цяжка. І тое, што такі доўгі час не меў ніякага адказу ад СП, прымусіла мяне падумаць над тым — як самому-ж

памагчы справе. Каб аблегчыць гэта, я напісаў заяву ў СП СССР з просьбай даць кірунак пытанню, і ўчора палучыў паведамленне, што матар'ял накіраваны да вас. І з Вашага пісьма, і з гэтага паведамлення я бачу, што справа набывае пакрысе яснасць; па крайняй меры гэту яснасць я ўбачыў з Вашага пісьма.

Безумоўна, я прыеду, калі гэта патрэбна. Толькі я прасіў бы, каб мне загадзя сказалі, хоць прыблізна — калі трэба прыехаць. Бо мне трэба заўчасна і па рабоце аформіць свой ад'езд, і пастарацца, каб найменш часу прапала ў мяне марна. Ды і дарога ў мяне даволі доўгая.

Ну, вось і ўсё. Рад, што пазнаёміўся з Вамі. А яшчэ быў бы больш здаволены, калі б была магчымасць прачытаць і другія вашы рэчы.

З павагаю Ян Скрыган

P. S.

Дарэчы, хачу сказаць, мне здаецца, што літаратары беспадстаўна абыходзяць такое простае, прыёмнае і поўнае слова, як «палучаць», «палучацца», падменьваючы яго словам «атрымаць» і «атрыманасць». Гэтае слова, нягледзячы на яго ігнараванне, усё роўна распаўсюджана і мае законнае права на бытаванне, бо мае вельмі шырокі корань. І гэты корань жывіць нават многа блізкіх слоў, вось слухайце: далучыць, прылучыць, уллучыць, налучыць, залучыць (а чаму ж нельга — палучыць?) і далучыцца, налучыцца, адлучыцца, прылучыцца (а чаму нельга палучыцца?).

Гэта так, між іншым, толькі таму, што гэтае слова я ўжываю ў сваім пісьме і хачу, каб ведалі, што гэта [нрзб].

Вітаю са святам.

Ян Скрыган.

Ліст напісаны беларускім пісьменнікам Янкам Скрыганам (сапр. Іван Аляксеевіч; 1905—1992). У гэты час Янка Скрыган знаходзіўся яшчэ па-за межамі Беларусі (у 1936 г. быў арыштаваны, у 1937 г. быў асуджаны на 10 гадоў зняволення ў лагерах і на 10 гадоў ссылкі, у 1954 г. рэабілітаваны, у 1955 г. вярнуўся ў Беларусь).

У кнізе «Роздум на апошнім перагоне» (1998) І. Шамякін пра ліставанне з Янкам Скрыганом у гэты перыяд напісаў наступнае: «Недзе яшчэ ў годзе 1954 ці 1955 у СП напісаў пісьмо Іван Аляксеевіч Скрыган. Я нават не ведаў, што быў такі пісьменнік. Спытаў у Броўкі, той адазваўся аб ім хараша. І я напісаў Скрыгану доўгае пісьмо — аб справах у СП, у літаратуры, хто я, хто мы — ваеннае пакаленне. Вярнуўшыся, Янка прызнаўся, што пісьмо вельмі кранула яго, бо першае было такое за 18 гадоў, хоць пасля вайны, да другога высялення, ён працаваў вольна ў Таджыкістане і нават у Эстоніі (адкуль яго выслалі). Ён быў надзвычай удзячны мне, і мы пасябравалі. Між іншым, Ян Скрыган адзін з тых, хто вярнуўся не азлобленым. Уступіў у партыю. Пісаў добрыя апавяданні, нават пра бяду сваю, аптымістычныя».

Вітаю са святам. — З першамайскімі святамі.

Ян Скрыган — Івану Шамякіну

Члену Камітэта па Дзяржаўных прэміях
БССР у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры
Таварышу Шамякіну І. П.
Паважаны Іван Пятровіч!

Вельмі просім Вас прыняць удзел у праслухоўванні песень І. Лучанка. Пра-слухованне адбудзецца 14 кастрычніка 1976 года ў 16 гадзін у Саюзе кампазітараў БССР (плошча Свабоды).

Ваша прысутнасць неабходна.

Адказны сакратар Камітэта Ян Скрыган (Я. Скрыган)

Гэты і два наступныя лісты напісаны Янкам Скрыганам, калі ён займаў пасаду адказнага сакратара ў Камітэце па Дзяржаўных прэміях БССР.

...І. Лучанка. — Лучанок Ігар Міхайлавіч (нар. 1938), савецкі і беларускі кампазітар, педагог. Народны артыст БССР (1982). Народны артыст СССР (1987). Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР (1976).

Ян Скрыган — Івану Шамякіну

Паважаны Іван Пятровіч!

Недзе ў палавіне кастрычніка секцыі Камітэта павінны ўжо мець рашэнне наконт прэтэндэнтаў на Дзярж. прэміі 1984 года.

Паколькі секцыі ўсю работу па падрыхтоўцы думкі на Камітэт робяць самастойна, я мяркую перадаць усе кнігі сакратару секцыі Аляксандру Аляксандравічу Жуку. Вельмі прашу звязацца з ім, даць яму сваю парадку — каму, якія творы раздаць на чытанне, можа, не аднаму, а некалькім чалавекам, наменціць час, калі сабрацца на абмеркаванне.

Па Вашай секцыі на 3 прэміі — 10 прэтэндэнтаў: паэзія, проза, дзіцячая літаратура. Выразку з газеты і склад секцыі перасылаю.

З пашанаю Ян Скрыган
23.07.84.

Жук Алесь (Аляксандр Аляксандравіч; нар. 1947) — беларускі пісьменнік, перакладчык.

Па Вашай секцыі на 3 прэміі — 10 прэтэндэнтаў... — У 1984 г. Дзяржаўную прэмію БССР атрымалі: Бугаёў Д. Я., Караткевіч У. С. (пасмяротна), Макаль П. М., Грачанікаў А. С.

Ян Скрыган — Івану Шамякіну

29.08.84

Дарагі Іван Пятровіч!

Настае верасень, людзі (звычайна) канчаюць свае адпачынкі і пачынаецца зноў праца. Трэба і нам па камітэту пачынаць працу — час жа толькі да 10 кастрычніка, пасля чаго патрэбны рэкамендацыі секцыі.

Я мыслю, што для большай надзейнасці кожны твор трэба чытаць 2-м чалавекам (бо нехта можа захварэць, быць у камандзіроўцы, дакладваць не будзе каму). Я накінуў у чарнавічок, што каму можна даць і пасылаю табе: паглядзі, папраў калі што якое і вярні мне. Тады я падам на машынку, разможым і разам з Алесем Жуком разашлем членам секцыі.

Я ведаю, што цябе няма дома. Як вернешся, папрашу, прагледзь, папраў, і тады вярні мне як мага скарэй. (Карыстаюся вось гэтак — дапісачкамі, бо тэлефону яшчэ няма, дом жа новы).

Прывітанне Мар'і Філатаўне. Не прывітанне, а — паклон.

Да пабачэння Ян Скрыган

Алесь Жук — гл. камент. да папярэдняга ліста.

Мар'я Філатаўна — Шамякіна Марыя Філатаўна (1921—1998), жонка І. П. Шамякіна.

Максім Танк — Івану Шамякіну

Дарагі Іване!

Учора вечарам у Саюзе атрымаў тваё пісьмо. Тваёй хваробай і я калісьці перахварэў у славурых Лукішскіх казематах. Адкуль ты яе падхваціў? Баюсь толькі, каб не сарваў твайго лячэння, бо так неяк склалася, што ў гэтыя прадсвяточныя

дні амаль увесь сакратарыят наш захварэў. Учора Ткачоў выехаў у Маскву, каб з масквічамі ўсё падрыхтаваць да сустрэчы нашай дэлегацыі і правядзенню вечароў. Прэміі прысудзілі наступным таварышам: Лынькову (аднагалосна), Пысіну (супроць 4—5), Вялюгіну, Новікаву, Цікоцкаму і калектыву архітэктараў за Ленінскі праспект. Чакаю 12 нумара «Полымя», каб прачытаць твой новы раман, пра які многа добрага чуў ад нашых хлопцаў. Я не сумняваюся, што ты і на Ленінскую тэму напішаш па-новаму і цікава, і таму добра, што твой язык цябе «падвёў». Ад гэтага ўсе мы будзем у выйгрышы. 10/XII быў партсход. З цікавым дакладам выступіў Баўрын — загадчык с/г аддзела ЦК. Агулам, канец года так перагружаны рознымі мерапрыемствамі, паседжаньнямі, юбіляямі, што не знаю ці дацягнем і да сустрэчы новага года.

Усе жадаем табе хутчэй паправіцца і здаровым вярнуцца ў родныя пенаты.

Моцна абдымаю Максім Танк

12/XII 68 г.

Ліст напісаны народным паэтам БССР Максімам Танкам (сапр. Скурко Яўген Іванавіч; 1912—1995) і адасланы ў Нясвіж, дзе адпачываў у той час І. Шамякін, які трохі прыхварэў у Нясвіжскім санаторыі.

...у славурых Лукішскіх казематах. — Лукішкі, вядомая літоўская турма, знаходзіцца ў цэнтры Вільнюса, пабудавана ў 1901—1904 гг.

...ў гэтыя прадсвяточныя дні... — перад Навагоднімі святамі.

Ткачоў Мікола (Мікалай Гаўрылавіч; 1918—1979) — беларускі пісьменнік.

...у Маскву, каб з масквічамі ўсё падрыхтаваць да сустрэчы нашай дэлегацыі і правядзенню вечароў. — Відаць, мерапрыемствы да 50-годдзя БССР і Кампартыі Беларусі.

Прэміі прысудзілі... — Дзяржаўныя прэміі БССР за 1968 г.

Лынькоў Міхась (Міхail Ціханавіч; 1899—1975) — народны пісьменнік БССР, акадэмік АН БССР (1953). Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР (1968).

Пысін Аляксей Васільевіч (1920—1981) — беларускі паэт. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР (1968).

Вялюгін Анатоль Сцяпанавіч (1923—1994) — беларускі паэт. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР (1968).

Новікаў — відаць, Новікаў Іван Рыгоравіч (1918—2001), беларускі пісьменнік, журналіст.

Цікоцкі Яўген Карлавіч (1893—1970) — беларускі савецкі кампазітар, педагог. Народны артыст БССР (1953). Народны артыст СССР (1955). Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР (1968).

Ленінскі праспект — назва праспекта Незалежнасці (г. Мінск) у 1961—1991 гг.

Чакаю 12 нумара «Полымя», каб прачытаць твой новы раман... — раман «Снежныя зімы» (часоп. «Полымя», 1968, № 11, 12).

Баўрын Віталій Іванавіч (нар. 1919) — беларускі дзяржаўны дзеяч. З 1969 г. — міністр мясной і малочнай прамысловасці БССР.

Максім Танк — Івану Шамякіну

Паважаны Іван Пятровіч!

Праз тры гады, у 1988 годзе, споўніцца 85 гадоў з дня нараджэння Піліпа Сямёнавіча Пестрака, выдатнага беларускага пісьменніка, чый лёс быў звязаны з барацьбой працоўных Заходняй Беларусі за ўз'яднанне ў адзінай Савецкай дзяржаве. У плане мерапрыемстваў, звязаных з ушанаваннем памяці П. Пестрака, значыцца і выданне кнігі ўспамінаў аб ім.

Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР звяртаецца да Вас з просьбай напісаць успаміны пра Піліпа Пестрака, як пісьменніка, творы якога перакладзены на рускую, украінскую і іншыя мовы народаў СССР, як камуніста, удзельніка

рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Беларусі, партызана Вялікай Айчыннай вайны, як чалавека, чыім жыццёвым крэда была высокая сумленнасць і прынцыповасць. Яго адметны жыццёвы і творчы шлях варты ўзнавіць праз жывыя сведчанні тых, хто з ім працаваў, разам змагаўся на рэвалюцыйных барыкадах у буржуазнай Польшчы, хто ведаў яго блізка як самабытнага літаратара.

Напісанае дасылайце на адрас праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі: 220034 Мінск, вул. Фрунзе, 5, гісторыка-мемарыяльная камісія.

Старшыня праўлення СП БССР (Максім Танк)

Як і папярэдні, ліст напісаны народным паэтам БССР Максімам Танкам. Датуецца 1985 годам паводле зместу ліста.

Пестрак Піліп Сямёнавіч (1903—1978) — беларускі пісьменнік, дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху ў Заходняй Беларусі. Заслужаны дзеяч культуры БССР (1968).

...і выданне кнігі ўспамінаў аб ім. — Да 85-годдзя з дня нараджэння П. Пестрака кніга ўспамінаў не была выдадзена.

...напісаць успаміны пра Піліпа Пестрака... — успаміны пра П. Пестрака І. Шамякіным былі напісаны толькі ў 2000 г. пад назвай «Звястун і бунтар».

Піліп Пестрак — Івану Шамякіну

Дарагі Іван, сын Пятроў!

Чуў, што ты ездзіў на сваю Гомельшчыну і што ўжо вярнуўся і што ты захварэў. Апошняе — недарэчы. Не давайся хваробе!

Мой тромб ужо амаль што вылез з маёй нагі — відаць цераз дні два ці тры выйду з гэтай адпачывальні. Тут паляжаць нядрэнна па адной прычыне — можна многа прачытаць. Ну, і, вядома, я выкарыстаў гэты час. Грунтоўна прачытаў Славацкага, пару невялікіх кніжак з мясцовай бібліятэкі, цяпер дачытваю Калевалу — фінскі эпас. Скончыў пісаць свае турэмныя ўспаміны, ужо недзе друкаршчыца друкуе. Але ўсё роўна нудна. Многа ляжыць работы недаробленай і непачатай. Але... часам варты прытварыцца хворым і паляжаць у гэтай лечкамісіі. Ежа харошая — лёгкая і нятлустая, разнастайная. Наогул, догляд добры. Ну, а далей я не ведаю ніякіх навін. Адчуваю сябе нармалёва.

Ачуньвай, дыхай дачным паветрам, лячыся па-рознаму. Няхай над табою клапацяцца ўсе богі! Прывет Мар'і Філатаўне.

Піліп Пестрак

10.VIII — 70 г.

Пестрак Піліп Сямёнавіч — гл. камент. да пісьма «Максім Танк — І. Шамякіну».

...Славацкага... — Славацкі Юльюш (1809—1849), польскі паэт і драматург.

...Калевалу... — Калевала, карэла-фінскі паэтычны эпас. Складаецца з 50 рун (песень).

...Мар'і Філатаўне... — Шамякіна Марыя Філатаўна, гл. камент. да пісьма «Янка Скрыган — І. Шамякіну», ад 29.08.84.

Вісарыён Гарбук — Івану Шамякіну

Дарагі Іван Пятровіч!

Вы стварылі тое, што было марай і мэтай усяго майго жыцця — твор «Крыніцы» і зрабілі гэта з глыбокім пранікненнем у жыццё, з вялікай любоўю і майстэрствам. З дня выхаду ў свет гэты твор на маёй паліцы і я люблю яго перачытваць.

Дзякуй Вам за яго, дзякуй за новыя падарункі Вашым чатачам, дзякуй за ўвагу да мяне. Працуйце і за тых, хто па тых ці іншых жыццёвых акалічнасцях так і не змог ажыццявіць задуманага.

Хай хопіць Вашых сіл і здароўя на доўгія гады плённай творчай працы!
З сардэчнай падзякай — былы настаўнік

Вісарыён Гарбук
8.XI. 61. Пяцігорск.

Ліст напісаны беларускім пісьменнікам Вісарыёнам Сцяпанавічам Гарбукам (1913—1986), які ў 1936 г. быў рэпрэсіраваны. У 1961 годзе рэабілітаваны. У 1979 г. атрымаў званне заслужанага работніка культуры БССР.

...твор «Крыніцы»... — раман І. Шамякіна (1953—1955).

...былы настаўнік... — В. С. Гарбук вучыўся ў Мінскім педагагічным інстытуце (1933—1936).

Іван Чыгрынаў — Івану Шамякіну

Шамякіну І. П.
ад Чыгрынава І.

Дарагі Іван Пятровіч, я амаль усё даведаўся пра сваю кніжку, і нічым не магу памагчы сабе. Наколькі я зразумеў — кніжку не хочуць ставіць у план 1967 года, адсюль і адгаворкі. Асабліва нельга згадзіцца з тым, што кніжку трэба выпусціць большым памерам, чым яна ёсць. Цяпер у выд. «Сов. писатель» 23 мае апавяданні. Калі 7—8 з іх выкінуць, то астатніх хопіць на добры зборнік (лістоў на 10).

Рэцэнзіі на кніжку атрыманы добрыя: Д. Осін і Г. Шторм.

Я спадзяюся, што Вы, як член рэдсавета і кіраўнік нашага саюза, даможацеся, каб дзве кніжкі прозы малых беларускіх пісьменнікаў былі пастаўлены ў план 1967 г. (Сачанкава і мая), бо там яны плануюць кнігі такіх аўтараў, якія амаль кожны год выдаюцца на рускай мове (Брыль, Быкаў і г. д.). Вы прагледзіце самі спіс іхні і пагаварыце з т. Кір'янавым, бо як мне здалася, бо мае «сябры» на чале з Гарбачовым пастараліся давесці яму, што кніжкі ў мяне яшчэ няма, лепш жа пачакаць і інш. Але я пераконаны, што кніжка ўжо ёсць, гэта па-першае (таксама сцвярджаюць і рэцэнзенты), а па-другое, навошта чакаць?

Мне здаецца, што дзеля літаратурнага працэсу, які адбываецца ў нашай літаратуры, важна было б выдаць у Маскве і кніжкі малых.

Я яшчэ раз прашу Вас, Іван Пятровіч, зайсці ў рэдакцыю да т. Кір'янава, пазнаёміцца з планам 1967 г. і пахадайнічаць усім сваім аўтарытэтам за мяне. Буду заўсёды шчыра ўдзячны Вам і г.д.

9 лютага 1966 г. Ів. Чыгрынаў

Ліст напісаны народным пісьменнікам Беларусі Іванам Гаўрылавічам Чыгрынавым (1934—1996).

...пра сваю кніжку... — зб. апавяданняў «По своим следам». Выйшаў у Маскве ў 1968 г.

...у выд. «Сов. писатель»... — выдавецтва «Советский писатель», савецкае і расійскае выдавецтва, заснаванае ў 1934 г. у Маскве. З 1938 г. — выдавецтва Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР. З 1992 г. працавала на камерцыйнай аснове. З 2009 г. кніг практычна не выдае.

Рэцэнзіі на кніжку атрыманы добрыя: Д. Осін і Г. Шторм. — Рэцэнзіі рускага пісьменніка і перакладчыка Дзмітрыя Дзмітрыевіча Осіна (1906—1982) і рускага пісьменніка і літаратуразнаўца Георгія Пятровіча Шторма (1898—1978) для выдавецтва «Советский писатель».

...што Вы, як член рэдсавета і кіраўнік нашага саюза... — З сярэдзіны 1950-х гг. І. Шамякін член рэдкалегіі выдавецтва «Советский писатель» і з 1954 г. у кіраўніцтве Саюза пісьменнікаў БССР.

...каб дзве кніжкі прозы малых беларускіх пісьменнікаў былі пастаўлены ў план 1967 г. (Сачанкава і мая)... — У Б. Сачанкі ў Маскве выйшлі наступныя

кнігі: «Лесное эхо» (1967), «Последние и первые» (1969), у І. Чыгрынава «По своим следам» (1968).

...бо там яны — (Брыль, Быкаў і г. д.). — У Янкі Брыля ў Маскве выйшлі наступныя кнігі: «Под говор костра» (1966), «Глядите на траву» (1968), «Горсть солнечных лучей» (1968); у В. Быкава: «Военные повести и рассказы» (1966), «Фронтовые страницы» (1968).

Кір'янаў Сяргей Леанідавіч (1907—1982) — у той час загадчык рэдакцыі прозы народаў СССР выдавецтва «Советский писатель».

Гарбачоў Міхаіл Васільевіч (1921—1981) — рускі перакладчык. Заслужаны дзеяч культуры БССР (1971). Кансультант па беларускай літаратуры СП СССР.

Іван Чыгрынаў — Івану Шамякіну

Дарагі Іван Пятровіч,
неяк не выпадае пагаварыць адзін на адзін, бо вакол Вас заўсёды людзі тоў-
пяцца.

Падтрымайце, калі ласка, перад т. Ткачовым М. Г. маё хадайніцтва аб выданні ў 1974 годзе рамана «Плач перапёлкі» ў рускім перакладзе. Мікола Гаўрылавіч чамусьці не схільны выдаваць, кажа, што раман можа «затаварыцца»; я не думаю, што раману гэта пагражае — выданне (сёлетняе) на беларускай мове ўжо амаль разышлося, я асабіста «вышкрабаў» апошнія экзэмпляры (300) з баз кнігагандлю (рэспубліканскай і абласной), каб раман быў у кнігарнях; тым часам выданне «Советского писателя» зусім у Беларусь не паступала; не будзе выдадзены раман і ў «Роман-газете»; такім чынам, у рэспубліцы ніхто не мае магчымасці чытаць раман па-руску; таму раман трэба край выдаць.

Праўда, Мікола Гаўрылавіч абяцае выдаць раман па-руску ў 1975 годзе, але ж гэта далёка-далёка, к таму часу ў чытача і цікавасць да майго рамана будзе страчана, да таго ж, я на 1975 год прапаную выдавецтву новы раман.

Адным словам, Іван Пятровіч, трэба Ваша слова, бо т. Канавалаў Р. В. таксама згодны выдаць «Плач перапёлкі» па-руску ў 1974 годзе.

25.XII. 72 г. Ваш Іван Чыгрынаў

Як і папярэдні, ліст напісаны народным пісьменнікам Беларусі І. Г. Чыгрынавым.

Ткачоў Мікола (Мікалай Гаўрылавіч; 1918—1979) — беларускі пісьменнік. У 1972—1979 гг. — дырэктар выдавецтва «Мастацкая літаратура».

...рамана «Плач перапёлкі» ў рускім перакладзе. — Раман выйшаў у Мінску на рускай мове ў 1975 г.

...тым часам выданне «Советского писателя» зусім у Беларусь не паступала... — «Плач перепелки» ў Маскве выходзіў ў 1976 г.

«Роман-газета» — савецкі і расійскі літаратурны часопіс, які выдаецца іштомесячна з 1927 г. і двойчы ў месяц з 1957 г. у Маскве.

...я на 1975 год прапаную выдавецтву новы раман. — Раман «Апраўданне крыві» выйшаў на беларускай мове ў 1977 г.

Канавалаў Р. В. — відаць, супрацоўнік выдавецтва «Мастацкая літаратура».

Іван Чарота — Івану Шамякіну

Паважаны Іван Пятровіч!

Даруйце, што турбую Вас і адрываю ад важных спраў, але не магу абысціся без Вашых меркаванняў па праблеме «Шолахаў і беларуская літаратура», за даследаванне якой бяруся.

Шэраг вядомых фактаў паказвае, што праблема такая існуе. Аднак пры распрацоўцы яе небяспечна збіцца на аднабаковасць — маўляў, уздзеянне Шолахава ёсць, і годзе.

Каб пазбегнуць неабгрунтаваных высноў, я і звяртаюся да вядучых беларускіх пісьменнікаў з гэтай анкетай.

Вельмі прашу адказаць на пастаўленыя пытанні.

З глыбокай пашанай

І. Чарота

18.ІІ.84

Чарота Іван Аляксеевіч

220004 Мінск, прасп. Машэрава, 9, 100.

Машынапіс.

Да ліста дадаецца спіс наступных пытанняў:

1. На працягу дзесяцігоддзяў ужо ставіцца пытанне аб прысутнасці творчага вопыту М. А. Шолахава ў развіцці розных літаратур народаў СССР і замежных краін. Правамерна гэта, на Ваш погляд, ці не?

2. У даследаваннях такога плана звычайна разглядаюцца творы, якія маюць тыпалагічнае падабенства з шолахаўскімі. Як Вы гэта ацэньваеце?

3. Што можна сказаць пра наяўнасць вопыту М. А. Шолахава ў беларускай літаратуры?

4. У які час Шолахаў мог уздзейнічаць на нашу літаратуру, на якія жанры, на каго з пісьменнікаў канкрэтна?

5. Ці ёсць падставы гаварыць пра ўздзеянне творчасці Шолахава на крытыку?

6. Як Вы лічыце, у чым выяўляецца ўздзеянне аднаго пісьменніка (напярэдніка, сучасніка) на другога?

7. Які, на-Вашаму, змест маюць узаемаадносіны «настаўнік — вучань» і «заснавальнік традыцыі — прадаўжальнік, носьбіт яе» паміж літаратарамі?

8. Ці ёсць, на Ваш погляд, асаблівасці ідэйнай і творчай пазіцыі Шолахава, пакуль што належным чынам не ацэненыя?

9. Якія перспектывы адносінаў нашай нацыянальнай, усёй савецкай і замежных літаратур да спадчыны М. А. Шолахава Вы бачыце?

10. Калі Вы асабіста ўпершыню пазнаёміліся з творамі Шолахава? З якімі канкрэтна? Ці звярталіся да іх пазней? Чаму?

11. Якія былі Вашы першыя ўражання ад прачытанага? Ці мяняліся яны?

12. Ці аказваў Шолахаў уплыў на Вас як пісьменніка? Чым Вы самі гэта тлумачыце?

Ліст напісаны беларускім літаратуразнаўцам, перакладчыкам і крытыкам Іванам Аляксеевічам Чаротам (нар. 1952).

Шолахаў Міхаіл Аляксандравіч (1905—1984) — рускі савецкі пісьменнік і грамадскі дзеяч. Акадэмік АН СССР (1939). Герой Сацыялістычнай Працы (1967, 1980). Лаўрэат Сталінскай прэміі (1941). Лаўрэат Ленінскай прэміі (1960). Лаўрэат Нобелеўскай прэміі па літаратуры (1965).

Аляксей Пысін — Івану Шамякіну

Дарагі Іван Пятровіч!

Рукапіс майго зборніка вершаў знаходзіцца ў выдавецтве «Советский писатель». Рэцэнзіі становяцца. Для ўключэння ў план рэдакцыйнай падрыхтоўкі на 1959 год патрэбна адносіна ад Саюза пісьменнікаў БССР, што ён падтрымлівае выданне маёй кніжкі, адносіна на імя тав. Кір'янава. Так мне сказаў старшы рэдактар рэдакцыі літаратуры народаў СССР Н. Н. Сідарэнка.

Прашу, калі магчыма, даць такую адносіну.

Буду вельмі ўдзячны.
З павагай Аляксей Пысін
22.IV. 1957 г.
Масква, К-104.Тверской бульвар, 25,
В.Л.К.

Ліст напісаны беларускім паэтам Аляксеем Васільевічам Пысіным (1920—1981).

Рукапіс майго зборніка вершаў... — зб. вершаў «Эхо» (1960).

...ў выдавецтве «Советский писатель».; Кір'янаў — гл. камент. да ліста «І. Чыгрынаў — І. Шамякіну», ад 9 лютага 1966 г.

Мікола Засім — Івану Шамякіну

г. Брэст
27.V 54 г.
Паважаны
Іван Пятровіч!

Прыміце ад мяне прывітанне сам, жонка і дзеці, а таксама пажадання шчасця і здароўя.

Пасылаю табе, Ваня, верш аднае брэсцкае вучаніцы, які яна прачытала на нашым выступленні і прасіла табе перадаць.

Чаму не прыехаў на нараду? Ты, браток, зусім адрокся ад Брэста. Но мы цябе рана ці позна, а на сход прыцягнем.

Напішы аб навінах і над чым працуеш. Падкінь там слова Матузаву наконт мае кніжкі.

Цісну руку Мікола Засім

Ліст напісаны беларускім паэтам Міколам (Мікалаем Арыёмавічам) Засімам (1908—1957).

Матузаў Захар Пятровіч (1911—1977) — дырэктар выдавецтва «Беларусь» з 1948 па 1973 гг.

...наконт мае кніжкі. — У 1954 г. выйшла кніга М. Засіма «Вершы».

Аляксей Кулакоўскі — Івану Шамякіну

Добры дзень, Іван!

Зноў крыху затрымаўся з адказам. Пакуль прачытаў тваю «Снежную пустыню», пакуль схадзіў разоў тры к гэтым пацукам, аб якіх ты пісаў, пакуль сёе-тое, ды яшчэ лянота-матуля, дык вось сёння ўжо дзесятага лютага. Наконт апавядання «У снежнай пустыні» ты ведаеш маю думку. У ім яскрава выражаны ўвесь твой творчы метада. Я паважаю твой метада. Важнае ў ім тое, што ты не вельмі схілен капацца ў дэталях, што часам раблю я, а бярэш галоўнае і смела ідзеш уперад. Я аб гэтым гаварыў табе. У асобных месцах узнікаюць сумненні наконт асэнсаванасці падзей, але гэта не грунтоўныя недахопы і важнага значэння не маюць. Напрыклад, цяжкая паверыць, што смяротна паранены лётчык у снягу не замярзаў і нават меў магчымасць потым дастаць з кішэні гадзіннік у той час, калі здаровы лётчык вёў суровую барацьбу з марозам і то траха што не адубянеў. Ну і іншыя такія дробязі. Наогул жа апавяданне добрае, актуальнае.

Мяне век па радыё не перадавалі, а цябе зноў адразу ж падхапілі. Напішы, няхай заплацяць за перадачу ў эфір.

Не ведаю, як будзе з нашымі зборнікамі. Калі дазволіш, то цікавячыся пра свой, я спытаю і пра твой. У цябе большыя шансы, бо Клімковіч сам узяўся рэдагаваць. У мяне ж гэтая справа даручана Гурскаму, дык Клімковіч, мусіць, пакрыўдзіцца і нічога не зробіць для таго, каб працягнуць яго. Даўно закончыў сваё апавяданне, пачатак якога я табе чытаў. Атрымалася велікаватае для «Белару-

сі». Прышлося крыху сапсаваць. Наконт яго ёсць усялякія думкі: адны кажучь, што гэта ў мяне значны крок уперад, другія — два крокі назад. Цяпер я заняўся жлобінскімі падпольшчыкамі. Даў пра іх паласу ў газеце, дык думаю акрамя гэтага напісаць нешта шырэйшае. Баюся толькі, што абсчочуць іх. Два гады ляжаў гэты матэрыял у ЦК ЛКСМБ і ніхто ім не цікавіўся. А калі мне ўдалося раскапаць яго, знайсці жывых людзей і сфатаграфавачь іх, дык цяпер ужо многа знаходзіцца прэтэндэнтаў на гэтую тэму. Усе ходзяць у ЦК і дабіваюцца, каб адабраць ад мяне матэрыялы. Аднак я наўмысля палажыў на яго лапу і не аддаю. Іншы раз не мяшае сказаць людзям, што і мы не лыкам шыты.

Маскоўская нарада адкладзена да 27 лютага. Магчыма, што і зусім гэта мерапрыемства праваліцца.

Вось і ўсе з большага нашы навіны. Напішы, братка, як ты жывеш?

Шлю табе гарачае прывітанне і шмат пажаданняў самых лепшых, самых задушэўных.

Твой Аляксей

Прывітанне ад жонкі.

10-ІІ-47 г.

...тваю «Снежную пустыню»... — апавяданне І. Шамякіна «У снежнай пустыні» (1944—1946).

...з нашымі зборнікамі. — Відаць, са зборнікамі І. Шамякіна «На знаёмых шляхах» (1949) і А. Кулакоўскага «На возеры» (1950).

Клімковіч Міхась (Міхаіл Мікалаевіч; 1899—1954) — беларускі пісьменнік, крытык.

Гурскі Ілья Данілавіч (1899—1972) — беларускі пісьменнік.

Даўно закончыў сваё апавяданне... — апавяданне А. Кулакоўскага «Шляхамі жыцця» (часоп. «Беларусь», 1947, № 2).

...для «Беларусі». — «Беларусь», грамадска-палітычны і літаратурна-мастацкі часопіс. Заснаваны ў студзені 1930 года пад назвай «Чырвоная Беларусь» (выходзіў да 1933 г.), адноўлены ў студзені 1944 года пад назвай «Беларусь».

Цяпер заняўся жлобінскімі падпольшчыкамі. Даў пра іх паласу ў газеце... — нарыс А. Кулакоўскага «Маладыя падпольшчыкі Жлобіна» (часоп. «Беларусь», 1947, № 3).

Вацлаў Жыдліцкі — Івану Шамякіну

Теплице, 15.6.75 г.

Паважаны

Іван Пятровіч!

Даруйце, калі ласка, што так позна адказваю на Ваш ліст. Паўторыўся інфаркт, і я зноў у санаторыі. Але стан здароўя, здаецца, палепшаў і пад канец месяца, мусіць, адпусцяць дамоў.

«Сэрца на далоні» друкуецца. Якраз на пачатку мая сюды прыслалі за многа гранкі — павінна выйсці пад канец 3-га кварталу. Адразу, разумецца, вышлю пару экзэмпляраў.

Дзякуй Вам і за «Атланты і карыятыды», раман гэты я чытаў яшчэ ў часопісе і тады ўжо рэкамендаваў выдавецтву, таксама, як і ў свой час «Снежныя зімы». Як яно будзе з выданнем, пакуль што не ведаю. Між намі, павінен прызнацца, што ў нашых кампетэнтных людзей (у тым ліку і ў Магры Гайкавай, якую Вы спазналі ў Мінску) усё яшчэ існуе нейкі недавер да беларускай літаратуры, хоць як ні стараюся развязаць яго. Але наогул справы цяпер ужо стаяць набогато лепей.

Жадаю Вам добрага плёну і моцнага здароўя.

З павагаю Вацлаў Жыдліцкі

Р. S. Калі што, да канца месяца можна мне пісаць на адрас: Чэхаславакія, Václav Zidlický. Lecetna «Beova», pokej 409, 75351 Teplice nad Beovon. Але лепей пісаць дадому, жонка перашле сюды.

Ліст напісаны чэшскім украіністам, выкладчыкам каферы славяністыкі ў Карлавым універсітэце (Прага), публіцыстам, перакладчыкам з беларускай, рускай і ўкраінскай моў Вацлавам Жыдліцкім (1931—2002).

«Сэрца на далоні» друкуецца. — На чэшскай мове раман у перакладзе Вацлава Жыдліцкага выйшаў у Празе ў 1975 годзе.

...і за «Атланты і карыятыды»... — на чэшскай мове не выходзіў. Выдадзены на славацкай мове ў 1978 г.

...чытаў яшчэ ў часопісе... — раман «Атланты і карыятыды» быў апублікаваны ў часоп. «Полымя», 1974, № 1—3.

...як і ў свой час «Снежныя зімы». — На чэшскай мове не выходзіў.

Міхась Стральцоў — Івану Шамякіну

Дарагі Іван Пятровіч!

Ваша «Глыбокая плынь» была ці не першай тоўстай кніжкай, прачытанай некалі вясковым хлапчуком на роднай мове. Дагэтуль памятаю і вокладку, і набор, і сам пах друкарскай фарбы — ні з чым не параўнальнае адчуванне і дарагі ўспамін!

З той пары я Ваш сталы чытач, я рады, што гэтаму майму чытацкаму стажу амаль столькі, колькі нашай Перамозе.

Шчыра жадаю Вам новых твораў і аб міры, і аб вайне, здароўя, чытацкага поспеху — на карысць нашай літаратуры і на добрую навуку нам, пісьменнікам маладзейшым.

Міхась Стральцоў
4.05.82.

Ліст напісаны беларускім пісьменнікам, крытыкам, перакладчыкам Міхасём (Міхаілам Лявонцьевічам) Стральцовым (1937—1987).

Ваша «Глыбокая плынь»... — раман (1946—1948) І. Шамякіна.

...нашай Перамозе. — Перамозе (1945) у Вялікай Айчыннай вайне (1941—1945).

Леанід Гаўрылкін — Івану Шамякіну

Дарагі Іван Пятровіч!

Я не меў намеру турбаваць Вас, але цяпер прыходзіцца гэта зрабіць.

Паслаў я сваю аповесць у адзін з часопісаў і атрымаў такі адказ:

«Тваю аповесць «Сярод крывадушных» я прачытаў. Шчыра, друкаваць яе ў такім выглядзе — несур'ёзнасць.

Падрабязнасцей (заўваг) столькі многа, што ліст (разбор іх) і не думаю пісаць.

Выклікаць цябе на дапрацоўку аповесці тут, — рана.

Мо збіраешся калі ў Мінск — не міні нас.

У лісце неяк нельга сказаць табе ўсяго, чаго ў цябе зусім няма. А хочацца, каб ты працаваў над аповесцю».

Я лічу, што няма неабходнасці вам ведаць, хто і адкуль напісаў так. Хай гэты прачытаны разбор майго твора ляжыць на іх сумленні.

Іван Пятровіч, я не лічу сваю аповесць дасканалай. Ведаю, што над ёй трэба яшчэ мо і папрацаваць і, магчыма, нямала. Але вышэй прыведзены адказ адкідае маю аповесць, як зусім няўдалы, наіўны, несур'ёзны твор. Я з гэтым не згодзен.

Мая аповесць, на маю думку, выкрывае метады работы самай распаўсюджанай секты хрысціян-баптыстаў. Я лічу сваім гонарам зрабіць аповесцю хаця маленькі ўклад у барацьбу з рэлігійным цемрашальствам.

І я так моцна хачу гэта зрабіць, што я поўны рашучасці прыняцца яшчэ раз за сваю аповесць. Але паверце, Іван Пятровіч, я не ведаю, з якога боку да яе падысці. Праз год, другі я гэта зразумею, але ж чакаць так доўга вельмі не хочацца. А з прыведзенага пісьма, ці проста бюракратычнай адпіскі, я не магу зразумець, дзе мая галоўная слабінка? Ці мова, ці вобразы, ці кампазіцыя, ці чорт яго ведае што. Ці, можа, і сапраўды няма нічога вартага?

Але я з гэтым не згодзен. Я добра ведаю, пра што пісаў, і ўпэўнены, што напісанае — праўда.

Я гатоў да самых знішчальных крытычных заўваг, але каб яны былі прынцыповымі і канкрэтнымі. Ну, вядома, калі і вы знойдзеце маю рэч несур'ёзнай, то я, вядома, згаджуся ўжо і з такім прыгаворам.

Іван Пятровіч, я вас вельмі прашу прачытаць маю рэч і напісаць мне.

Я вам вельмі ўдзячны за ваша пісьмо, што атрымаў вясной.

Іван Пятровіч, вы як член рэдкалегіі часопіса «Полымя», лічыце, што аповесць сваю я прыслаў у ваш часопіс. Але галоўнае не ў гэтым, а ў вашай цёплай увазе. Хочацца, каб вы хутчэй справіліся са сваёй хваробай і прыступілі да літаратурнай творчасці.

З ваших чатырох аповесцей мне чамусь больш за ўсё спадабалася «Агонь і снег» (трэцяя). На маю думку, у ёй адчуваецца моцная смелая рука рэаліста.

Віншую Вас з Новым годам!

Жадаю ўсяго найлепшага!

З нецярпеннем чакаю вашага адказу.

31.12.59 г. Л. Гаўрылкін

Мой адрас:

Гомельская вобласць

г. п. Церахоўка

Рэдакцыя газеты «Ленінец»

Гаўрылкіну Леаніду.

Ліст напісаны беларускім пісьменнікам Леанідам Іванавічам Гаўрылкіным (1935—1989).

Паслаў я сваю аповесць... — аповесць «Каця» (апублікавана ў часоп. «Малодосць», 1961, № 5).

«Полымя» — штомесячны літаратурна-мастацкі і грамадска-палітычны часопіс. Выдаецца ў Мінску на беларускай мове са снежня 1922 г.

З ваших чатырох аповесцей... — аповесці з пенталогіі «Трывожнае ічачце».

Церахоўка — гарадскі пасёлак у Добрушскім раёне Гомельскай вобл.

«Ленінец» — раённая масавая газета. Заснавана ў 1935 г.

Леанід Гаўрылкін — Івану Шамякіну

Іван Пятровіч!

Дзякую за ваш ліст. Я добра зразумеў усё. Працую далей.

Я хацеў нікчэмнасць [нрзб] паказаць праз іх саміх. Каця з самага пачатку не верыла ў бога, яна хістлася і асаблівай эвалюцыі ў яе светапоглядзе не адбылося, калі яна ўбачыла сапраўдны твар крывадушных. Гэта толькі вырашыла яе сумненні. Але вось добра гэтага я не сумеў апісаць.

Цяпер думаю, думаю.

Іван Пятровіч, вы, магчыма, ведаеце, хто мне даў адказ, хто гэта мой друг. Я крыху папаў у няёмкае становішча. Ён, мой друг, праз некалькі дзён выправіў

сваю памылку, пазваніў мне, і мы з ім дамовіліся сустрэцца дні на два і ён мне дапаможа разабрацца ў маіх недахопах.

Яшчэ раз я хачу падзякаваць за ваш ліст і папрасіць прабачэння, што такім «творам» турбаваў вас. І ўсё ж настрой у мяне ваяўнічы.

Жадаю ўсяго добрага!

З самым шчырым прывітаннем.

Л. Гаўрылкін

Гл. папярэдні ліст і камент. да яго.

Сцяпан Майхровіч — Івану Шамякіну

Дарагі Іван Пятровіч!

Ітак, я закончыў манаграфію «Жыццё і творчасць Івана Шамякіна».

Закончыў, а на душы чамусьці сумна... Прыпамінаюцца — (і як яны адпавядаюць майму душэўнаму настрою!) — словы-думкі Якуба Коласа ў лісце да Марыі Дзмітраўны пасля заканчэння «Сымона Музыкі»: «скончыў, а як журботна, што развітаўся з любымі чалавечымі вобразамі!»

Так, я развітаўся з ваяўнічым Маеўскім, з гуманістам — воінам-маёрам з аповесці «Помста», з героямі сімвалічнага рамана «У добры час», са светлымі вобразамі «Сэрца на далоні», з багатырамі «Трывожнага шчасця», такімі мілымі і прыгожымі — Сашай Траян і Пятром Шапятавічам — з многімі другімі чалавечымі характарамі, духоўнае аблічча якіх так хораша ўвасоблена ў іх вялікіх жыццёвых справах і ўчынках...

І ў гэтым, магчыма, развітальным, пасланні хочацца сказаць нашаму паэту-раманісту шчырае дзякуй за тое, што ён падараваў нам непаўторныя эстэтычныя скарбы...

Жадаю свайму любімаму пісьменніку многа шчасця, многа радасці творчых мінут, бо гэта шчасце і радасць нас — шматтысячных чытачоў...

З глыбокай павагай і любоўю.

Сц. Майхровіч

1.XII. 1970.

Ліст напісаны беларускім крытыкам, літаратуразнаўцам Сцяпанам Казіміравічам Майхровічам (1908—1981).

...манаграфію «Жыццё і творчасць Івана Шамякіна». — Выйшла ў 1978 годзе.

Колас Якуб (сапр. Міцкевіч Канстанцін Міхайлавіч; 1882—1956) — беларускі паэт, празаік, драматург і грамадскі дзеяч. Народны пісьменнік БССР (1926). Акадэмік АН БССР (1928). Лаўрэат Сталінскай прэміі (1946, 1949). Марыя Дзмітрыеўна — Міцкевіч Марыя Дзмітрыеўна (1891—1945), жонка Якуба Коласа.

...з ваяўнічым Маеўскім... — герой рамана І. Шамякіна «Глыбокая плынь».

«Помста», «У добры час», «Сэрца на далоні», «Трывожнае шчасце» — творы І. Шамякіна, напісаныя адпаведна ў 1945; 1952; 1963; 1956—1959, 1964 гг.

...Сашай Траян і Пятром Шапятавічам... — героі пенталогіі І. Шамякіна «Трывожнае шчасце» (1956—1959, 1964).

Міхась Даніленка — Івану Шамякіну

Дарагі Іван Пятровіч!

Дасылаю нумары «Гомельскай праўды» з «Браняпоездам «Таварыш Ленін». Далі два раздзелы. Вядома, было б лепей, каб аповесць змясцілі поўнасю. Але пры ўсім нашым жаданні з Аляксандрам Усцінавічам зрабіць гэтага не ўдалося: вельмі ж многа падваліла ўсякай афіцыйшчыны.

Чытачы чыталі з вялікім задавальненнем. Многія пазнавалі знаёмыя мясціны. Дарэчы, табе не пісаў В. Карпаў з абласнога партархіва? Ён знайшоў матэрыялы аб тым, што твой бацька добра пасабляў мясцовым падпольшчыкам-партызанам.

Усяго цудоўнага!

Міх. Даніленка

Гомель,

15 красавіка 1970 г.

Ліст напісаны беларускім пісьменнікам Міхасём (Міхаілам Пятровічам) Даніленкам (нар. 1922).

Дасылаю нумары «Гомельскай праўды» з «Браняпоездам «Таварыш Ленін». — Нумар газеты за 8 красавіка 1970 г. «Гомельская праўда» — абласная газета. Выдаецца з 1917 г. у Гомелі. У 1917—1929 гг. выходзіла на рускай мове. З 1929 г. выдаецца на беларускай мове.

Аляксандр Усцінавіч — відаць, галоўны рэдактар газеты «Гомельская праўда».

В. Карпаў — супрацоўнік абласнога архіва (г. Гомель).

Міхась Даніленка — Івану Шамякіну

Дарагі Іван Пятровіч!

Нядаўна быў у нас, у Гомелі, Уладзімір Карпаў. Ён, па сутнасці, і «падштурхнуў» мяне, каб я напісаў гэтае пісьмо.

— У цябе, кажа, хлопца, пабялелі скроні ўжо. А на рускай мове ў Маскве не выдаў ніводнай кнігі.

Можа, варта напамніць на прэзідыуме ці сакратарыяце і сапраўды прыняць адпаведнае рашэнне?

У мяне дзве неблагія аповесці (крытыка станоўча ацаніла) — «Апанаска Лугавы» і «Валя Лугавая». Нядаўна закончыў працу над новай аповесцю на маральна-этычныя тэмы. «Алёшка» называецца. Калі будзе прынята рашэнне, Дзіма Кавалёў з радасцю згодзен іх перакласці...

Прашу прабачэння за такі напамінак. Але сапраўды ў народзе кажуць: не падасі голасу, дык рэха не пачуеш.

Усяго цудоўнага!

Міхась Даніленка

Гомель,

19 верасня 1972 г.

P.S. А Тыдзень братніх літаратур у нас, на Гомельшчыне, прайшоў цудоўна.

М. Д.

Ліст напісаны М. Даніленкам. Гл. таксама камент. да папярэдняга ліста.

Карпаў Уладзімір Барысавіч (1912—1977) — беларускі пісьменнік, крытык.

А на рускай мове ў Маскве не выдаў ніводнай кнігі. — Да 1975 г. у М. Даніленкі не было выдання на рускай мове. У 1975 г. выйшла кніга ў Маскве на рускай мове «Заветный океан: Повести и рассказы».

...«Апанаска Лугавы» і «Валя Лугавая». — Аповесці М. Даніленкі, апублікаваны адпаведна ў часоп. «Маладосць», 1972, № 2 і газ. «Чырвоная змена», 1972, 5, 8, 9, 11, 12, 13 ліп.

«Алёшка» называецца. — Апублікавана ў часоп. «Маладосць», 1974, № 8.

*Уступ, падрыхтоўка тэкстаў і каментарыі
Алесі ШАМЯКІНАЙ.*